

Dlaczego SBU to coś więcej niż pieniądze?

Dzisiaj otwierasz dla swoich uczniów drzwi do świata finansów i zarządzania budżetem. Twoim zadaniem jest nie tylko wytłumaczenie zasad, ale przede wszystkim "zapalenie" do działania i pokazanie, że ich głos ma realną moc sprawczą.

Twoje cele dla uczniów:

- Zrozumieją ideę i cel Szkolnego Budżetu Uczniowskiego.
- Zidentyfikują kluczowe etapy i wartości demokratyczne leżące u podstaw SBU.
- Zdiagnozują potrzeby w swoim najbliższym otoczeniu – szkole.

Przygotuj wcześniej:

- Film: "SBU: To naprawdę działa! – Głosy Uczniów".
- Prezentację: "Twoja szkoła, Twoje zasady – wprowadzenie do SBU".
- Infografikę: "8 kroków do zmiany w Twojej szkole".
- Wydruki Karty Pracy: "Szkolna Mapa Potrzeb" (1 na grupę).

Przebieg lekcji krok po kroku

Krok 1: Rozgrzewka – Pytanie o Wartość (5 minut)

Twoim celem jest zaintrygowanie tematem i sprawdzenie, jak uczniowie rozumieją budżet. Chcesz zdiagnozować, czy myślą o SBU tylko jako o "zakupach", czy widzą w tym szansę na wpływ.

Stań przed klasą, napisz na tablicy relatywnie dużą kwotę (np. 5000 zł) lub po prostu rzuć hasło "Budżet".

- Możesz powiedzieć: "Dzień dobry. Wyobraźcie sobie, że na tym stole kładę (kwota budżetu, jeśli znana, lub np. 5000 zł). To są pieniądze dla Was. Pytanie brzmi: czy Szkolny Budżet Uczniowski to tylko wydawanie pieniędzy, czy może chodzi tu o coś więcej? Jak myślicie? Co jest ważniejsze - tylko to, co kupimy, czy również to, *kto* o tym zdecyduje?"
- Alternatywnie: "Ręka w górę, kto chciałby zmienić coś w naszej szkole, ale usłyszał 'nie ma na to pieniędzy'? Dzisiaj porozmawiamy o sytuacji, w której pieniądze są dostępne, a jedynym ograniczeniem jest wasza wyobraźnia".

Zaproś uczniów do dyskusji. Zapisz na tablicy wybrane pomysły, skojarzenia lub opinie. Prawdopodobnie padną odpowiedzi o *kupowaniu rzeczy* lub *wydawaniu pieniędzy*.

- Możesz podsumować: "Słyszę dużo o konkretnych przedmiotach. To naturalne. Kupowanie rzeczy to efekt końcowy. Ale po drodze dzieje się coś ważniejszego – decydowanie. Dzisiaj zobaczymy, jak to wygląda oczami waszych rówieśników, którzy już przez to przeszli".

Krok 2: Inspiracja i Teoria – Jak to działa? (20 minut)

To jest część teoretyczna. Łączymy tu emocje z konkretną wiedzą o procesie. Zamiast suchego wykładu, zaczynasz od opowieści. Włącz film "SBU: To naprawdę działa"

- Możesz powiedzieć: "Zanim wejdziemy w szczegóły, zobaczcie historie innych i ich doświadczenia ze Szkolnym Budżetem Uczniowskim. Zwróćcie uwagę nie tylko na to, co zrobili, ale *jak* się z tym czuli. Co im to dało?" .

Po projekcji poprowadź krótką dyskusję. Nie pytaj o procedury, pytaj o emocje.

- Możesz zapytać: "Jakie emocje towarzyszyły uczniom w filmie? Co, oprócz zrealizowanego projektu, dał im udział w SBU? Czy usłyszeliście tam coś o poczuciu wpływu, o współpracy? Czy po obejrzeniu tego filmu macie poczucie, że warto spróbować u nas? Dlaczego?".

Po krótkiej dyskusji możesz płynnie przejść do kolejnego punktu.

- Możesz powiedzieć: "Jak widzieliśmy, SBU to świetna sprawa i realna szansa na zmianę. Ale jak to właściwie działa? Jak przejść od pomysłu do gotowego projektu? To demokratyczny proces, który ma swoje etapy".

Następnie przejdź przez prezentację "Twoja szkoła, Twoje zasady".

Jeśli szukasz inspiracji, na końcu scenariusza znajdziesz propozycję jej omówienia. Możesz przejść nią krok po kroku lub wykorzystać niektóre pomysły.

Krok 3: Warsztat – Diagnoza Potrzeb (15 minut)

To jest serce lekcji. Uczniowie zmieniają się z odbiorców w twórców.

Podziel klasę na kilkuosobowe grupy lub pozwól uczniom dobrać się samodzielnie. Wręcz każdej grupie Kartę Pracy "Szkolna Mapa Potrzeb".

- Możesz powiedzieć: "Nie myślcie na razie o 'projektach'. Myślcie o 'potrzebach'. Co Was wkurza w szkole? Czego Wam brakuje? Gdzie jest brzydko? Macie teraz 5 minut na 'Burzę Mózgów' – wypiszcie wszystko, co przyjdzie wam do głowy. Na tym etapie nie ma złych pomysłów!" .

W międzyczasie krąż po sali. Wzmacniaj kreatywność i wspieraj w generowaniu pomysłów. Zwracaj delikatnie uwagę na postawy niekonstrukttywne i oferuj wsparcie. Jeśli słyszysz "nic się nie da zmienić", dopytuj na przykład: "A gdybyś miał czarodziejską różdżkę i budżet, co byś zmienił?".

Po kilku minutach ogłoś, że przechodzimy do kolejnego etapu.

- Możesz powiedzieć: "OK, stop. Teraz spójrzcie na swoją listę. Jako grupa, przedyskutujcie i wybierzcie TOP 3 pomysły – te, które są dla was najważniejsze i realne do zrobienia" .

Następnie ogłoś ostatni etap ćwiczenia.

- Możesz powiedzieć: "Teraz wybierzcie jeden, najlepszy pomysł z waszej trójki i krótko opiszcie go w *mini-karcie projektu* na dole strony. Macie na to 3 minuty" .

Po tym jak grupy zakończą pracę, zaproś przedstawicieli grup do podzielenia się swoimi rezultatami. Liderzy grup krótko prezentują je na forum, a Ty zapisujesz je na tablicy, tworząc "mapę potrzeb" szkoły.

BUFOR CZASOWY - Szybki Test Realności

Kiedy użyć: Gdy grupy błyskawicznie wypiszą pomysły i zostanie wam czas.

- Możesz powiedzieć: "Widzę, że macie już gotowe pomysły. To zrobmy szybki test. Wybierzcie jeden i zweryfikujcie go pod następującym kątem.

Propozycje pytań do bufora:

- Czy to jest dla wszystkich?
- Czy skorzysta z tego tylko wasza paczka, czy cała szkoła?
- Czy jest to wykonalne np. w trakcie roku szkolnego?
- Kto o to zadba później?

Krok 4: Podsumowanie i zakończenie (5 minut)

Przed końcem spotkania krótko podsumuj to, co wspólnie wypracowaliście podczas lekcji. Możesz teraz zadać kilka pytań sprawdzających lub skłaniających do krótkiej dyskusji. Oto kilka propozycji.

Czy Szkolny Budżet Uczniowski (SBU) to to samo co "koncert życzeń" do dyrektora, gdzie uczniowie tylko zgłaszają prośby, a dyrektor jednoosobowo decyduje, co kupić?

Oczekiwana odpowiedź: Nie. SBU to proces demokratyczny, w którym to uczniowie są decydentami. Jest to wydzielona część budżetu, o której przeznaczeniu decydują bezpośrednio wszyscy uczniowie w powszechnym głosowaniu.

W prezentacji omawialiśmy "Mapę Drogową SBU", czyli 8 kroków do zmiany. Jak nazywa się etap, który realizowaliśmy warsztatowo na lekcji, polegający na zbieraniu pomysłów i sprawdzaniu, czego brakuje społeczności szkolnej?

Oczekiwana odpowiedź: Diagnoza Potrzeb. Jest to drugi krok procesu (po stworzeniu Zespołu), w którym słuchamy głosów społeczności i sprawdzamy, czego szkoła naprawdę potrzebuje, zanim zaczniemy pisać projekty.

Czy o ostatecznym wyborze zwycięskiego projektu w SBU decyduje specjalna komisja złożona z nauczycieli?

Oczekiwana odpowiedź: Nie. W SBU o wyborze decydują wszyscy uczniowie w drodze powszechnego, równego i tajnego głosowania. Każdy uczeń ma jeden głos i to suma tych głosów wyłania zwycięzcę.

Lekcja podkreślała, że SBU to "coś więcej niż pieniądze" i uczy nas ważnych wartości. Jak nazywamy wartość, która oznacza, że mamy realny wpływ na nasze otoczenie, a nasz głos przekłada się na konkretną zmianę (np. powstanie strefy relaksu)?

Oczekiwana odpowiedź: Sprawczość. Jest to poczucie, że nasz głos się liczy i mamy realny wpływ na to, jak wygląda nasza szkoła. To dowód na to, że nie trzeba czekać, aż ktoś zrobi coś za nas.

Aby projekt w SBU miał szansę na sukces i zwycięstwo w głosowaniu, na czyją potrzebę powinien przede wszystkim odpowiadać?

Oczekiwana odpowiedź: Kluczem do sukcesu jest dobry pomysł, który odpowiada na realną potrzebę wielu osób. Projekt nie powinien służyć tylko "paczce znajomych", ale jak najszerzej grupie uczniów.

Twój przewodnik po prezentacji "Twoja szkoła, Twoje zasady"

To jest Twój "skrypt" do prezentacji. Możesz użyć go do przekazania wiedzy slajd po slajdzie. Najlepszy efekt uzyskasz jednak, kiedy zapoznasz się z nim przed lekcją i spróbujesz opowiedzieć własnymi słowami i dodasz własne spostrzeżenia lub nawiążesz do rzeczy które już wcześniej były w klasie omawiane lub które klasa przeżyła. Wtedy prezentacja będzie prawdziwie "uszyta na miarę"!

Slajd tytułowy

- SBU to proces. To nie jest 'konkurs życzeń' do dyrektora, to demokratyczne wybory najlepszych pomysłów, w których to wy jesteście decydentami.

Slajd 2-3: Co to jest i dlaczego warto?

- Jak to rozegrać: Nawiąż do filmu. Zdefiniuj SBU jako wydzieloną część budżetu, o której decydują uczniowie.
- Narracja: "To nie teoria. To realne pieniądze i realny wpływ. Ale pamiętajcie o zasadzie: jawność, przejrzystość, celowość. To są publiczne pieniądze, więc musimy je wydawać mądrze"

Slajd 4-5: Wartości (Demokracja, Sprawczość, Współpraca, Odpowiedzialność)

- Jak to rozegrać: Podkreśl, że SBU to "trening dorosłości".
- Narracja: "Widzieliście radość ze stworzonego muralu? Albo dumę z dyspenserów wody? To jest właśnie *sprawczość*. SBU daje wam głos, który szkoła musi usłyszeć. Uczcie się tu tworzyć propozycje, negocjować, planować wydatki i brać odpowiedzialność za swój wybór. To jest lekcja demokracji w praktyce"

Slajd 6: Mapa Drogowa (8 kroków)

- Jak to rozegrać: Pokaż uczniom, gdzie jesteśmy teraz (na początku drogi). Na tym slajdzie pokaż cały proces "z lotu ptaka".
- Narracja: "Zobaczcie - to Wasza mapa SBU. Od pomysłu do realizacji prowadzi 8 kroków: Zespół, Diagnoza, Projekt, Weryfikacja, Promocja, Głosowanie, Realizacja, Ewaluacja. To długa droga, ale satysfakcjonująca"

Slajd 7: Faza 1 - Fundamenty

- Narracja: "Mamy już zespół roboczy - naszą klasę! Następny ważny krok to Diagnoza Potrzeb. Zanim zaczniemy wydawać pieniądze, musimy przecież wiedzieć, czego tak naprawdę potrzebuje nasza szkoła".

Slajd 8: Faza 2: Tworzenie (Kroki 3-4)

- Jak to rozegrać: Zaznacz, że to jest zadanie, które uczniowie zaczną już w domu.
- Narracja: "Gdy już wybierzesz pomysł, trzeba go opisać i wycenić. To będzie wasze zadanie domowe. Potem następuje weryfikacja – sprawdzamy, czy pomysł jest bezpieczny i zgodny z prawem. To takie 'sprawdzam' przed startem"

Slajd 9: Faza 3: Kampania (Krok 5)

- Jak to rozegrać: Podkreśl element rywalizacji i zabawy.

- Narracja: "Mając gotowy projekt, stajecie się kandydatami. Plakaty, filmiki, przekonywanie na przerwach - to jest wasza kampania wyborcza. Musicie sprawić, by inni uwierzyli w wasz pomysł"

Slajd 10: Faza 4: Decyzja (Krok 6)

- Jak to rozegrać: Podkreśl wagę demokratycznego wyboru.
- Narracja: "A potem najważniejszy moment – głosowanie. Tajne i równe. Każdy uczeń ma jeden głos. To wtedy zapada decyzja, na co wydamy pieniądze"

Slajd 11: Faza 5: Działanie! (Kroki 7-8)

- Jak to rozegrać: Pokaż cel ostateczny.
- Narracja: "Zwycięski projekt jest realizowany przez szkołę we współpracy z wami. A na końcu wspólnie oceniamy, co wyszło tak, jak planowaliśmy, a co można zmienić na przyszłość. To jest finał naszej drogi"

Slajd 12: Co jest kluczem do sukcesu?

- Jak to rozegrać: Szybkie podsumowanie cech "zwycięzcy".
- Narracja: "O czym pamiętać, żeby wygrać? Wasz pomysł musi odpowiadać na realną potrzebę wielu osób, a nie tylko waszej paczki. I musicie go dobrze promować"

Slajd 13: Czas na Wasz ruch!

- Jak to rozegrać: To jest slajd "przejściowy" do warsztatu. Zatrzymaj prezentację na tym slajdzie.
- Narracja: "Znacie już całą drogę. Ale każda podróż zaczyna się od pierwszego kroku. Wracamy do Fazy 1. Czas na Diagnozę Potrzeb. Co chcecie zmienić w naszej szkole?"